
ПРОГЛААС

Издание на Филологическия факултет
при Великотърновския университет “Св. св. Кирил и Методий”

кн. 1, 2009 (год. XVIII), ISSN 0861-7902

РЕЦЕНЗИИ

СБОРНИК – РАВНОСМЕТКА НА ЕДНО МАЩАБНО ТВОРЧЕСТВО

**Димитър Кенанов, Българистични простори. Пловдив:
ЖАНЕТ-45, В. Търново: ПИК, 2007, 304 с.**

Българските българисти (няма тавтология) не са хора с вкус към пиара и рекламата, но ако някога решат да съставят класация на най-даровитите и най-известните сред тях, проф. дфн Димитър Кенанов от Великотърновския университет „Св. св. Кирил и Методий” несъмнено ще влезе в първата десятка. По характер скромнен, съсредоточен, трудолюбив, той извървя **трънливия** път от редовен аспирант до доктор на филологическите науки и професор, като посвети целия си съзнателен живот на публикуването и изследването на старобългарското книжовно наследство. Кенанов преподава история на старобългарската литература, сравнително балканско литературознание и народопсихология. Досега той е обнародвал десетки статии и няколко книги: „Ораторската проза на Патриарх Евтимий Търновски” (1995), „Метафрастика. Симеон Метафраст и православната славянска агиография” (1997), „Евтимиева метафрастика. Път и мисия във времето” (1999), „Озареният Григорий Цамблак. По материали от Вилнюските ръкописни и старопечатни сборки” (2000), „Славянска метафрастика” (2002), както и учебното помагало „Библия и старобългарска литература” (2006). Редица от материалите, поместени и анализирани в тези монографии, са открити от автора в Балтика, където беше гост-преподавател, в Русия и в България.

Сборникът „Българистични простори” (Пловдив и Велико Търново, 2007, 304 с.) представя проф. Кенанов в нова светлина. В него са

събрани 32 негови съобщения и статии, повечето от които вече са обнародвани. Чисто практически щеше да бъде от полза, ако авторът беше отбелязал след съответния текст библиографските данни за първата публикация. Каква е целта на този сборник? На първо място стремежът е да бъдат събрани в един том публикации, пръснати в малотиражни и специализирани издания. Но за един виден учен като Димитър Кенанов, който през 2009 г. отбелязва своята 60-годишнина, това е също добър повод да направи равностойка на постигнатото досега и да потърси нови области на изследване и нови творчески подходи.

Заглавието на сборника предполага само изследвания по българистика, но едно от тях, посветено на живота и делото на преп. Козма Етолийски (с. 127–137), няма нищо общо с България или българската тематика. Би могло да се направят редица паралели между този новогръцки будител и неговите съвременници отец Паисий Хилендарски или еп. Софроний Врачански, но това почти не е сторено. Козма е типичен балкански просвещенец, който съчетава битовото православие с интензивен гръцки национализъм.

Книжовничката Акилина, на която е посветена кратко съобщение (с. 118–120), е рядък пример за жена, преписала сборник със словата на преп. Григорий Синаит. В сложен тайнопис тя съобщава информация за семейното си положение и времето, когато работи – 1615 г. Кенанов не дава мнение за народността на Акилина, но според мен няма съмнение, че е руска аристократка. Не е изключено тя е да тъждествена с монахинята Акилина, която ръководи възстановяването на девическия манастир „Успение Богородично” в Стара Ладога след шведското нашествие (1617–1621 г.) (<http://www.oldladoga.ru/?id=633>). Нейният ръкопис има отношение към българистиката само дотолкова, доколкото словата са преведени в Търново през втората половина на XIV век.

Дължината на текстовете, включени в сборника на Кенанов, варира от 2 до 18 страници. Както може да се очаква, подредбата на материалите следва хронологическия принцип. Първата статия е посветена на стила „плетение словес” (с. 9–18), в който авторът откроява за първи път два етапа – старобългарски (опростен) и среднобългарски (усложнен). Следват студии за руските версии на цар Симеоновия „Златоструй”, император Константин Велики като модел в старобългарската литература, позоваванията на св. Йоан Дамаскин от Йоан Екзарх и Патриарх Евтимий. Що се отнася за Презвитер Козма (с. 48–58), неговите филипики срещу „падението” на тогавашното духовенство непосредствено след Златния век на България не трябва да се възприемат

като реална констатация, а по-скоро като очаквани хиперболи на един средновековен полемист и сатирик. Твърде приносно е заключението на Кенанов, че Бдинският сборник от XIV век е съставен по дометафрастови старобългарски преводи (с. 68–76). Той отделя внимание на бележките в ръкописи, посветени на катастрофалната битка при р. Марица през 1371 г. (с. 77–82), на старобългарския превод на житието на св. Николай Мирликийски (с. 90–99), на търновските преводи на словата от св. Доротея, Исаак Сириец и Йоан Лествичник (с. 100–117).

Заслужава интерес публикацията на паметта за св. Константин-Кирил Философ в боландистките „Acta sanctorum” (1683), която е заимствана от първата пълна славянска Библия, печатана в Острог, Украйна, през 1581 г. (с. 121–126). Впрочем тук можеше да се спомене факта, че издателят на тази Библия – Иван Фьодоров, пътува из Балканите и купува български ръкописи, по които набира текста. Значително място в разглеждания сборник е отделено на пет статии, свързани с дейността на неоисихаста св. Паисий Величковски и неговите български ученици като йеросхимонах Спиридон Рилски и Памво Калоферски (с. 138–197).

Следват бележки за Мерданския препис на Паисиевата История (с. 198–207), за титула „Велички” на епископ Методий Кусев, по-късно Старозагорски митрополит (с. 208–210), за три стихотворения на Христо Ботев (с. 211–229). В следваща статия авторът сравнява описването на кръстен знак над Родината в една патриотична поема на Пейо Яворов и над целия свят едно богослужебно слово на св. Климент Охридски (с. 230–233). Двата жеста наистина са еднакви по форма, но техният мащаб и семантика са съвсем различни. Последният тематичен дял на сборника обхваща приноси, свързани с изследването на българската култура от руски и наши учени като Полихроний Сирку, Христо Даскалов, Юрдан Трифонов, Михаил Попруженко, Дмитрий Лихачов и Сергей Аверинцев. Характерно за Кенанов е, че умело разнообразява повествованието с факсимилета от ръкописи и дори икони.

Към автора може да се отправя пожеланието да цитира св. Отци по оригинални издания, каквито не липсват у нас и вече в интернет, а не предимно по руски преводи. Като цяло сборникът е огледало на един виден и плодовит изследовател с ярко изявен евристичен нюх и увлекателен стил. От все сърце му пожелаваме нови постижения в полето на българистиката и славистиката, с което той ще обогати нашата и световната наука.

Архимандрит Павел Стефанов